

Suvestinė redakcija nuo 2015-01-01

Nutarimas paskelbtas: Žin. 2013, Nr. [81-4076](#), i. k. 113106ANUTA0003-307

**VALSTYBINĖS KAINŲ IR ENERGETIKOS KONTROLĖS KOMISIJOS
N U T A R I M A S**

**DĖL GAMTINIŲ DUJŲ PAŽANGIŲJŲ MATAVIMO SISTEMŲ ILGALAIKĖS
TRUKMĖS IŠLAIDŲ IR NAUDOS RINKAI EKONOMINIO VERTINIMO
TVARKOS APRAŠO TVIRTINIMO**

2013 m. liepos 18 d. Nr. O3-307

Vilnius

Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija (toliau – Komisija), vadovaudamasi Lietuvos Respublikos gamtinių dujų įstatymo (Žin., 2000, Nr. [89-2743](#); 2011, Nr. [87-4186](#)) 5 straipsnio 10 punktu ir 57 straipsnio 3 dalimi ir atsižvelgdama į Komisijos Rinkų tyrimų ir statistikos skyriaus 2013 m. liepos 10 d. pažymą Nr. O5-245 „Dėl gamtinių dujų pažangiųjų matavimo sistemų ilgalaikės trukmės išlaidų ir naudos rinkai ekonominio vertinimo tvarkos aprašo tvirtinimo“, n u t a r i a:

Patvirtinti Gamtinių dujų pažangiųjų matavimo sistemų ilgalaikės trukmės išlaidų ir naudos rinkai ekonominio vertinimo tvarkos aprašą (pridedama).

KOMISIJOS PIRMININKĖ

DIANA KORSAKAITĖ

PATVIRTINTA

Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos 2013 m. liepos 18 d. nutarimu Nr. O3-307

GAMTINIŲ DUJŲ PAŽANGIŲJŲ MATAVIMO SISTEMŲ ILGALAIKĖS TRUKMĖS IŠLAIDŲ IR NAUDOS RINKAI EKONOMINIO VERTINIMO TVARKOS APRAŠAS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Gamtinių dujų pažangiųjų matavimo sistemų ilgalaikės trukmės išlaidų ir naudos rinkai ekonominio vertinimo tvarkos aprašu (toliau – Aprašas) siekiama sudaryti prielaidas įgyvendinti 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2009/73/EB dėl gamtinių dujų vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinančią Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2003/55/EB (OL 2009, L 211, p. 94), ir Lietuvos Respublikos gamtinių dujų įstatymą (Žin., 2000, Nr. [89-2743](#); 2011, Nr. [87-4186](#)), apibrėžti aiškius ekonominio vertinimo kriterijus, reikalingus nustatyti gamtinių dujų pažangiųjų matavimo sistemų (toliau – pažangiosios sistemos) ilgalaikės trukmės išlaidų ir naudos rinkai santykį, padėsiantį priimti sprendimus dėl pažangiųjų sistemų, kuriomis būtų padedama vartotojams aktyviai dalyvauti gamtinių dujų tiekimo rinkoje, įdiegimo darbotvarkės.

2. Aprašas parengtas vadovaujantis Gamtinių dujų įstatymu ir atsižvelgiant į 2012 m. kovo 9 d. Europos Komisijos rekomendaciją dėl pasirengimo diegti pažangiąsias apskaitos sistemas (OL 2012, L 73, p. 9) (toliau – Rekomendacija) bei 2011 m. vasario 8 d. Europos elektros energijos ir dujų reguliavimo grupės (ERGEG) gerosios patirties gaires dėl pažangiųjų elektros energijos ir gamtinių dujų matavimo sistemų reguliavimo aspektų.

3. Apraše vartojamos sąvokos suprantamos taip, kaip jos apibrėžtos Gamtinių dujų įstatyme ir Rekomendacijoje.

II. ILGALAIKĖS TRUKMĖS IŠLAIDŲ IR NAUDOS RINKAI EKONOMINIO VERTINIMO PRINCIPAI

4. Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija (toliau – Komisija), atlikdama pažangiųjų sistemų ilgalaikės trukmės išlaidų ir naudos rinkai ekonominį vertinimą, vadovaujasi ekonominio efektyvumo, technologinio atnaujinimo ir mažiausios finansinės naštos generavimo vartotojams principais.

5. Pagrindiniai vertinimo kriterijai:

- 5.1. investuotino kapitalo apimtis pažangiosioms sistemoms diegti;
- 5.2. pažangiųjų sistemų gyvavimo laikotarpis;
- 5.3. investuotino kapitalo pažangiosioms sistemoms diegti atsipirkimo laikotarpis;
- 5.4. pažangiųjų sistemų įdiegimo investicijų projekto grynoji esamoji vertė;
- 5.5. finansinė našta gamtinių dujų vartotojams ir rinkos dalyviams (gamtinių dujų įmonėms);
- 5.6. operacinių kaštų apimtis;
- 5.7. pažangiųjų skaitiklių įdiegimo greitis;
- 5.8. gamtinių dujų vartojimo pokyčiai po pažangiųjų sistemų įdiegimo;
- 5.9. vidutinės sąskaitos už gamtines dujas dydžio pokyčiai po pažangiųjų sistemų įdiegimo;
- 5.10. finansinė nauda gamtinių dujų vartotojams ir rinkos dalyviams.

6. Ekonominis vertinimas atliekamas pagal tris galimus pažangiųjų sistemų plėtros scenarijus: maksimalios plėtros (optimistinį), minimalios plėtros (pesimistinį) ir labiausiai tikėtinos plėtros (realistinį).

7. Pažangiųjų sistemų ilgalaikės trukmės išlaidų ir naudos ekonominiam vertinimui gali būti naudojami ir papildomi išvestiniai rodikliai iš Apraše numatytų rodiklių.

8. Pažangiųjų sistemų ilgalaikės trukmės išlaidų ir naudos rinkai vertinimo metu gali būti vertinami ir kiti motyvuotai pagrįsti papildomi pažangiųjų sistemų ilgalaikės trukmės išlaidų ir naudos gamtinių dujų vartotojams ir rinkos dalyviams veiksniai, nenumatyti Apraše.

III. ILGALAIKĖS TRUKMĖS IŠLAIDŲ VERTINIMO EKONOMINIAI KRITERIJAI

9. Investuotino kapitalo apimtis pažangiosioms sistemoms diegti nustatoma pagal ekonominio efektyvumo, technologinio atnaujinimo ir mažiausios finansinės naštos generavimo vartotojams principus, remiantis viešai prieinamais duomenų šaltiniais bei atsižvelgiant į kitų valstybių gerosios patirties pavyzdžius diegiant pažangiąsias sistemas.

10. Investuotino kapitalo atsipirkimo laikotarpis nustatomas pagal formules:

$$PB = (k - 1) + \frac{CF_0 - \sum_{t=1}^{k-1} CF_t}{CF_k} \quad (1)$$

kur:

PB – paprastas atsipirkimo laikotarpis, metais;

CF₀ – investuotino kapitalo apimtis pažangiosioms sistemoms įdiegti, Eur;

CF_k – pinigų srautas *k* metais, kai suminis (bendras) pažangiųjų sistemų įdiegimo investicinio projekto pinigų srautas viršija išlaidas (investuotino kapitalo apimtį), Eur;

k – metai, kai pažangiųjų sistemų įdiegimo investicinio projekto pajamos viršija išlaidas (investuotino kapitalo apimtį);

CF_t – pinigų srautas *t* metais, Eur;

t – pažangiųjų sistemų gyvavimo laikotarpis, metais, *t* = [1, ..., *k*, ..., *n*].

$$DPB = (k_d - 1) + \frac{CF_0 - \sum_{t=1}^{k_d-1} CF_{td}}{CF_{k_d}} \quad (2)$$

$$CF_{td} = \sum_{t=1}^n \frac{CF_t}{(1+r)^t} \quad (3)$$

kur:

DPB – diskontuotas atsipirkimo laikotarpis, metais;

CF_{k_d} – diskontuotas pinigų srautas metais, kai suminis (bendras) pažangiųjų sistemų įdiegimo investicinio projekto pinigų srautas viršija išlaidas (investuotino kapitalo apimtį);

k_d – metai, kai suminis (bendras) diskontuotas pažangiųjų sistemų įdiegimo investicinio projekto pinigų srautas viršija išlaidas (investuotino kapitalo apimtį);

CF_{td} – diskontuotas pinigų srautas *t* metais, Eur;

r – diskonto norma, išreikšta vieneto dalimis.

Punkto pakeitimai:

Nr. [O3-208](#), 2014-07-11, paskelbta TAR 2014-07-14, i. k. 2014-10203

11. Pažangiųjų sistemų įdiegimo projekto grynoji esamoji vertė nustatoma pagal formulę:

$$NPV = \frac{CF_1}{(1+r)^1} + \frac{CF_2}{(1+r)^2} + \dots + \frac{CF_n}{(1+r)^n} - \frac{CF_0}{(1+r)^0} \quad (4)$$

kur:

NPV – grynoji esamoji vertė, Eur.

Punkto pakeitimai:

Nr. [O3-208](#), 2014-07-11, paskelbta TAR 2014-07-14, i. k. 2014-10203

12. Finansinė pažangiųjų sistemų našta, teksianti gamtinių dujų sektoriaus rinkos dalyviams ir gamtinių dujų vartotojams pažangiųjų sistemų gyvavimo laikotarpiu nustatoma atsižvelgiant į pažangiųjų sistemų įdiegimo kaštus, teksiančius vidutiniškai vienam gamtinių dujų vartotojui (vidutiniškai ir atskirose gamtinių dujų vartotojų grupėse) bei rinkos dalyviui (vidutiniškai ir pagal atskiras gamtinių dujų sektoriaus veiklas) pagal formules:

$$FN_v = PMSI_v + PMSO_v \quad (5)$$

kur:

FN_v – finansinė našta gamtinių dujų vartotojams, Eur;

$PMSI_v$ – pažangiųjų sistemų investicijų dalis, tenkanti vienam gamtinių dujų vartotojui pažangiosios sistemos gyvavimo laikotarpiu $t[1, n]$, Eur;

$PMSO_v$ – pažangiųjų sistemų operacinių kaštų dalis, tenkanti vienam gamtinių dujų vartotojui pažangiosios sistemos gyvavimo laikotarpiu $t[1, n]$, Eur.

$$FN_r = PMSI_r + PMSO_r \quad (6)$$

kur:

FN_r – finansinė našta gamtinių dujų įmonėms, Eur;

$PMSI_r$ – pažangiųjų sistemų investicijų dalis, tenkanti vienam gamtinių dujų rinkos dalyviui pažangiosios sistemos gyvavimo laikotarpiu $t[1, n]$, Eur;

$PMSO_r$ – pažangiųjų sistemų operacinių kaštų dalis, tenkanti vienam gamtinių dujų rinkos dalyviui pažangiųjų sistemų gyvavimo laikotarpiu $t[1, n]$, Eur.

$$PMSI_v = \frac{CF_{0,v}}{BVS} \quad (7)$$

kur:

$CF_{0,v}$ – pažangiųjų sistemų investicijos, tenkančios visiems gamtinių dujų vartotojams pažangiųjų sistemų gyvavimo laikotarpiu $t[1, n]$, Eur;

BVS – bendras gamtinių dujų vartotojų skaičius, vnt.

$$PMSI_r = \frac{CF_{0,r}}{RDS} \quad (8)$$

$CF_{0,r}$ – pažangiųjų sistemų investicijos, tenkančios visiems gamtinių dujų rinkos dalyviams pažangiųjų sistemų gyvavimo laikotarpiu $t[1, n]$, Eur;

RDS – rinkos dalyvių skaičius, vnt.

$$PMSO_v = \sum_{t=1}^n \frac{OPEX_{vt}}{BVS_t} \quad (9)$$

kur:

$OPEX_{vt}$ – operaciniai kaštai, tenkantys visiems gamtinių dujų vartotojams pažangiųjų sistemų gyvavimo laikotarpiu $t[1, n]$, Eur.

$$PMSI_r = \sum_{t=1}^n \frac{OPEX_{rt}}{RDS_t} \quad (10)$$

$OPEX_{rt}$ – operaciniai kaštai, tenkantys visiems gamtinių dujų rinkos dalyviams pažangiųjų sistemų gyvavimo laikotarpiu $t[1, n]$, Eur.

Punkto pakeitimai:

Nr. [03-208](#), 2014-07-11, paskelbta TAR 2014-07-14, i. k. 2014-10203

13. Pažangiosios sistemos operacinių kaštų apimtis nustatoma, atsižvelgiant į ekonominio efektyvumo, technologinio atnaujinimo ir mažiausios finansinės naštos generavimo vartotojams principus, remiantis viešai prieinamais duomenų šaltiniais bei atsižvelgiant į kitų valstybių gerosios patirties pavyzdžius diegiant pažangiąsias sistemas. Pažangiųjų sistemų operacinių kaštų apimtis, tenkanti gamtinių dujų vartotojams ir rinkos dalyviams, nustatoma proporcingai gamtinių dujų vartotojų ir rinkos dalyvių gautinai naudai.

IV. ILGALAIKĖS TRUKMĖS NAUDOS RINKAI VERTINIMO EKONOMINIAI KRITERIJAI

14. Gamtinių dujų vartojimo pokyčiai, įdiegus pažangiąsias sistemas, vidutiniškai vienam gamtinių dujų vartotojui ir atskiroms vartotojų grupėms pažangiųjų sistemų gyvavimo laikotarpiu apskaičiuojami kaip:

14.1. vidutinio metinio vartojimo iki ir po pažangiųjų sistemų įdiegimo ir pažangiojo skaitiklio naudojimo procentinis pokytis pagal formulę:

$$\Delta Q_{va} = \frac{VM_{po} - VM_{iki}}{VM_{iki}} * 100 \quad (11)$$

kur:

ΔQ_{va} – vidutinis metinis gamtinių dujų vartojimo pokytis, proc.;

VM_{po} – vidutinis metinis vartojimas po pažangiųjų sistemų įdiegimo ir pažangiojo skaitiklio naudojimo, m^3 ;

VM_{iki} – vidutinis metinis vartojimas iki pažangiųjų sistemų įdiegimo ir pažangiojo skaitiklio naudojimo, m^3 .

14.2. gamtinių dujų vartotojo, naudojančio pažangųjį skaitiklį, ir gamtinių dujų vartotojo, nenaudojančio pažangiojo skaitiklio, vidutinio metinio vartojimo pažangiųjų sistemų gyvavimo laikotarpiu $t[1, n]$ procentinis pokytis pagal formulę:

$$\Delta Q_{vb} = \frac{VM_{vps} - VM_{vbps}}{VM_{vbps}} * 100 \quad (12)$$

kur:

ΔQ_{vb} – gamtinių dujų vartotojo vidutinis metinis gamtinių dujų vartojimo pokytis, proc.;

VM_{vps} – gamtinių dujų vartotojo, naudojančio pažangųjį skaitiklį, vidutinis metinis vartojimas m^3 ;

VM_{vbps} – gamtinių dujų vartotojo, nenaudojančio pažangiojo skaitiklio, vidutinis metinis vartojimas m^3 .

15. Sąskaitos už suvartotas gamtines dujas pokyčiai, įdiegus pažangiąsias sistemas vidutiniškai vienam gamtinių dujų vartotojui ir atskiroms gamtinių dujų vartotojų grupėms pažangiųjų sistemų laikotarpiu apskaičiuojami kaip:

15.1. vidutinės metinės sąskaitos už suvartotas gamtines dujas iki ir po pažangiųjų sistemų įdiegimo ir pažangiojo skaitiklio naudojimo procentinis pokytis pagal formulę:

$$\Delta Q_{sa} = \frac{SM_{po} - SM_{iki}}{SM_{iki}} * 100 \quad (13)$$

kur:

ΔQ_{sa} – vidutinė metinė sąskaita už suvartotas gamtines dujas, proc.;

SM_{po} – vidutinė metinė sąskaita už suvartotas gamtines dujas po pažangiųjų sistemų įdiegimo ir pažangiojo skaitiklio naudojimo, Eur;

SM_{iki} – vidutinė metinė sąskaita už suvartotas gamtines dujas iki pažangiųjų sistemų įdiegimo ir pažangiojo skaitiklio naudojimo, Eur.

15.2. gamtinių dujų vartotojo, naudojančio pažangųjį skaitiklį ir gamtinių dujų vartotojo, nenaudojančio pažangiojo skaitiklio vidutinė metinė sąskaita pažangiųjų sistemų gyvavimo laikotarpiu $t[1, n]$ procentinis pokytis, pagal formulę:

$$\Delta Q_{sb} = \frac{SM_{vps} - SM_{vbps}}{SM_{vbps}} * 100 \quad (14)$$

kur:

ΔQ_{sb} – vidutinė metinė sąskaita už suvartotas gamtines dujas, proc.;

SM_{vps} – gamtinių dujų vartotojo, naudojančio pažangųjį skaitiklį, vidutinė metinė sąskaita už suvartotas gamtines dujas pažangiųjų sistemų gyvavimo laikotarpiu, Eur;

SM_{vbps} – gamtinių dujų vartotojo, nenaudojančio pažangiojo skaitiklio, vidutinė metinė sąskaita už suvartotas gamtines dujas pažangiųjų sistemų gyvavimo laikotarpiu, Eur.

Punkto pakeitimai:

Nr. [O3-208](#), 2014-07-11, paskelbta TAR 2014-07-14, i. k. 2014-10203

16. Skaičiuojant 14 ir 15 punktuose nurodytus kriterijus, įvertinamos ir kitos šiems kriterijams įtaką darančios prielaidos bei veiksniai, įskaitant prielaidą, jog kriterijams įtaką darantys veiksniai nekis arba pakis tiek, kad neturės įtakos minėtų kriterijų pasikeitimui.

17. Pažangiųjų skaitiklių įdiegimo greitis (pažangiųjų skaitiklių skverbtis) nustatomas atsižvelgiant į laukiamą vartotojų, naudojančių pažangųjį skaitiklį, skaičiaus augimą pažangiųjų sistemų gyvavimo laikotarpiu $t[1, n]$, kuris prognozuojamas pagal gamtinių dujų vartotojų gaunamą pažangiųjų sistemų ilgalaikę naudą ir jos dydį, pagal formulę:

$$PSG_t = \frac{VS_t}{BVS} * 100 \quad (15)$$

kur:

PSG_t – pažangiųjų skaitiklių įdiegimo greitis t metais, proc.;

VS_t – gamtinių dujų vartotojų, pažangiųjų sistemų t gyvavimo metais turinčių įdiegtą pažangųjį skaitiklį, skaičius, vnt.;

BVS – bendras gamtinių dujų vartotojų skaičius, vnt.

Siekiant nustatyti pažangiųjų skaitiklių įdiegimo mastus atskirose gamtinių dujų vartotojų grupėse, šis rodiklis skaičiuojamas ir atskiroms vartotojų grupėms.

18. Finansinė pažangiųjų sistemų nauda gamtinių dujų vartotojams ir rinkos dalyviams

pažangiųjų sistemų gyvavimo laikotarpiu nustatoma vertine išraiška:

18.1. vienam gamtinių dujų vartotojui (vidutiniškai ir atskirose gamtinių dujų vartotojų grupėse), atsižvelgiant į gamtinių dujų vartotojo, naudojančio pažangųjį skaitiklį, sutaupymo galimybes įvertinant ir pasitenkinimą pažangiųjų sistemų teikiamomis pridėtinių paslaugų galimybėmis bei vartotojų elgsenos pokyčius, atsiradusius dėl pažangiųjų sistemų įdiegimo;

18.2. vienam gamtinių dujų rinkos dalyviui (vidutiniškai ir pagal atskiras gamtinių dujų sektoriaus veiklas), atsižvelgiant į geresnes gamtinių dujų tiekimo apimčių prognozavimo, balansavimo, techninių pajėgumų išnaudojimo valdymo, nuotolinio atjungimo, siekiant užtikrinti sistemos saugumą ir patikimumą, gamtinių dujų suvartojimo duomenų analizės, geresnio investicijų ir remonto darbų planavimo galimybes.

V. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

19. Gamtinių dujų įmonės per protingą terminą turi pateikti visą informaciją ir dokumentus, būtinus pažangiųjų sistemų ilgalaikės trukmės išlaidų ir naudos rinkai ekonominiam vertinimui atlikti.

20. Komisijos veiksmai ar neveikimas, atliekant pažangiųjų sistemų ilgalaikės trukmės išlaidų ir naudos rinkai ekonominį vertinimą, skundžiami teisės aktų nustatyta tvarka.

Pakeitimai:

1.

Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija, Nutarimas

Nr. [O3-208](#), 2014-07-11, paskelbta TAR 2014-07-14, i. k. 2014-10203

Dėl Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos 2013 m. liepos 18 d. nutarimo Nr. O3-307 „Dėl Gamtinių dujų pažangiųjų matavimo sistemų ilgalaikės trukmės išlaidų ir naudos rinkai ekonominio vertinimo tvarkos aprašo tvirtinimo“ pakeitimo